

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
неділях і святах.

БУКОВИНА

Редакція і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Передплата
10 зр.

Освідомлене народу.

Подаємо сей уступ із статі д-ра Івана Франка, поміщеної в „Житю і Слові“:

Усі партії в Галичині, всі політики признають, що з-усього, що робить ся у нас на політичній полі, найважнішою, найбагатшою в наслідки є праця над політичним і громадським освідомленем народу, є та політична і соціальна агітація, яку ведуть по троха всі партії (особливо в хвилях потреби, перед виборами), та яку найсистематичніше, найбільше свідомо і з найширшою, правдиво по європейски поступовою програмою веде русько-українська радикальна партія. Та треба признати, що й вона веде її слабо, прихланцем, спорадично, що робить її не загал партії, а на ру одиниць, напружуючи до крайности свої сили, жертвуючи багато зі своєї кишені, наражаючи своє здоров'я і свою свободу. Один із найкращих агітаторів С. Вітик від 18-го падолиста сидить у слідчій тюрмі; на другого, П. Новаковського, сипле ся процес за процесом і за дрібні неформальности при скликуванню віч его засуджують на грубі грошові кари, котрі швидко мусять зруйнувати его і без того мізерний стан маєтковий. Те саме діє ся і з Я. Остапчуком і другими радикальними агітаторами: не тільки влади, але і „сполечна єрархія“ поводять ся з ними як з ворогами підчас війни, і не щадять їх, де тільки можуть їм пошкодити. І треба подивляти енергію, незломний характер і силу святаго запалу у тих людей, що мимо тих жертв і своїх слабих сил не падають духом, але ведуть далі своє діло. Одно хіба може нам пояснити се явище: їх піддержує те приняте, яке знаходять серед народа, під курними сільськими стріхами. „Що мені процеси і засуди! Байдуже! — говорив мені Петро Новаковський. — Але коли бачу, як люди по селах при моїх промовах плачуть, то в мені аж дух росте“.

Егеж! Росте дух і повинен рости у кожного, хто бачить, як скважливо шукає наш люд іскри просвіти, поради і науки, як ловить кожде щире слово, як горне ся до боротьби за справедливість. Та рівночасно плакати хоче ся кровавими слізмами, коли бачиш, як мало, страшенно мало ми, Русини всіх партій, хочемо і можемо дати тому народови, як усі наші заходи коло его піднесення ділетантські, мізерні, як наші ради нераз дитячо-наївні або глузо-зарозумілі, як мало ми при всіх своїх зусиллях уміємо заслужити на его довіре, потягти его за собою, як мало уміємо і самі між собою і разом з народом бути зорганізованою, дисциплінованою силою, а не безладним стадом!

Погляньмо лише на польське людове стороництво в західній Галичині. В протягу ostatnich 3 літ, при всій тісноті своєї програми воно від разу обхопило всю західну Галичину, звело першу завзяту битву з противниками при виборах до сейму в р. 1895 і хоч в значній часті повітів упало, то про те зі здвоєною силою почало працювати далі і з кінцем 1896 р. побідило майже у всіх повітах при виборах до рад повітових, а в 1897 лагодить ся до нової побіди при виборах до ради державної. Сей знаменитий зріст завдячує стороництву не тільки агітаційній діяльності д. Стапінського, що раз у раз їздить по повітах, промовляє в протягу року на яких 150 зібраннях, знає особисто кожного інтелігентнішого селянина в західній часті краю, знає потреби і бажання людности і час вільний від поїздок уживає на те, щоби зібрані спостереження та жаданя визискати як теми для дальшої агітації, збирає в тій цілі дані і з нових статистичних і інших публікацій і т. д. Се фаховий агітатор, і без такого агітатора немислимий людовий рух польський, особливо в перших початках. Та польські „людовці“ змогли ся в силу не самою тільки агітацією Стапінського. До сего причинив ся і „Przujasciel Ludu“ вміло редагований д. Вислоухом і его жінкою, звісною популярною писателькою, і цілий ряд горячих,

та талановитих діячів на провінції і то як з посеред освідчених селян (назву тільки двох найвидніших, Якова Бойка і Вуйціка), так і з посеред інтелігенції (д-р. Міколайський, д-р. Данец і др.) Люди ті не тільки роблять в партії для партії, але поносять для неї й чималі матеріальні жертви; передом іде тут провідник партії, посол д-р. Леваковский. От тим то й не диво, що партія та в короткім часі здобула західну Галичину, і вже тепер лагодить ся в похід на східну Галичину. І я певний, що она здобуде її, коли до того часу Русини, а головно радикали (на інші руські партії дуже слаба надія) не розвинути такої діяльности, щоби польські людовці не мали тут з ким бороти ся і не потребували випукувати своїх ворогів у східно-галицьких гніздах. А коли Русини не зроблять сеї роботи по своєму, то польські людовці будуть її робити по своєму і навіть тепер уже роблять по троха, бо їх виданя в досить поважнім числі розходять ся по східній Галичині. А в таким разі національні інтереси Русинів певно не здобудуть великого блиску і руські патріоти будуть мати повне право кричати про новий утиск безталанної Руси вже не панями, але хлопами польськими. Та дарма, дурного і в церкві бють, а наша преславна нація вже така вдала ся, що не тільки чужі пани, але навіть чужі хлопи (польські та німецькі) або й чужі пролетарії (жидівські) є для неї небезпечні і грізні.

Значить, конечно річ нам — не одиницями, не партіями, а всім народом, усіми силами подумати над тим, щоби завести і піддержувати в Галичині, на Буковині, на Угорській Русі, де тільки можна, систематичну, не ділетантську, свідому роботу політичну: освідомлення, піднесення і організованя мас народних. Агітація повинна стояти на першій пляні. Народ треба розворушити в імя его інтересів, его наболілих потреб, в великій часті краю треба тільки піддержати, освідомити, накермувати те розворушене, яке вже є. Для сеї праці треба спеціальних людей, котрі би за сєю працю мали удержане,

13

ЗАЛІСЯ.

Повість

ОСИПА МАКОВЕЯ.

(Дальше).

— Тому чотири роки був я — замітив Славко, подаючи дівчині руку.

— Ходім! усядьмо собі там на лавочці! Поговоримо троха. Ви чей нігде не спішите ся? — спитав дідич Славка.

— Ні! — відповів той.

Всі троє усеїли на лавці в тіни.

— Так, так! — почав дідич. — Пригадую собі, що ви давніше були у нас кілька разів з батьком і з молодшим братом. Тоді ще ваш батько жив зі мною в згоді.

— Тоді ще, пане, жили ви з моїм батьком в згоді — поправив Славко.

— Як то? — здивував ся дідич делікатному закидови Славка. — Адже не я дав причину до незгоди!

— Але й батько мій не з тих, що не люблять приязни. Він, самі знаєте, не політик. А коли тоді при виборах хотів віддати голос на народного кандидата, то тим

лише хотів сповнити свій обовязок Русина і сьвященника того народу, з котрого жие. Але й тоді ваша кліка не допустила до того.

— Як то, не допустила? — спитав дідич, усьміхаючи ся, мовби з вдоволення, що найшов такого отвертого і горячого молодого противника.

— Пане, не хотів би я показати ся нечемним і приписувати вам ту вину. Але один з ваших певно о то постарав ся. Ви чей пригадуєте собі, як то було: в ночи перед виборами я з батьком спав у готелю. Чоботи свої виставили ми перед двері, як звичайно, щоби їх слуга рано вичистив. Тимчасом, як я того певний, намовлений кельнер сховав нам обом чоботи, так що ми не могли з готелю майже цілий день рушити ся і батько не міг піти голосувати. Аж по голосованню нараз чоботи „віднайшли ся.“ Коли-ж відтак розсерджений батько докоряв вам і иньшим панам, що воюють таким нечесним способом, ви ще обурили ся на него і погнівали ся. Єсть же така борба гідна людей справедливих?

— Пане Ярославе! — відповів дідич, усьміхаючись. — Які ви ще молоденькі! Ви ще не знаєте, що в політиці сентимен-

тів нема і кождей спосіб в борбі добрий, коли веде до цілі. Часом піе honogowo, ale zdrowo!

— Красна засада! — замітив Славко глумливо.

Дідич мав, видко, нині якусь особлившу охоту розмавляти з молодим питомцем, коли не зважав на его глум, а говорив так:

— Для красної цілі всякий спосіб добрий.

— Яка у вас красна ціль? — горячив ся молодець. — Власні інтереси у вас на цілі, коли на хлопського посла вибираєте дідича.

— Пане, ми знаємо лучше всі хлопські справи, ніж ваші демократи.

— Тим гірше для нас, бо, знаючи всі тайни села, вмієте їх використовувати для себе.

— Ух! які ви отверті! — замітив дідич і усьміхнув ся. — Пожиєте на селі і зміните свою думку, побачите, що дідич не все ворог народови, а знов сей нарід не все гідний опіки.

Славка брала велика охота спитати дідича, в чім видко его приязнь для Залісся, але на сей раз змовчав, замітивши, як Маня дивила ся на него своїми вели-

З ЖИТТЯ.

(Езуїтська пропаганда на Буковині. На пути погибели і колька „Селянина“. Просвіщенні лучі Дмитра Якубовича.)

„Коли „Буковина“ поміщає статі з уніятско-латинізаційними тенденціями, приймає езуїтська агітація все більше конкретні форми і дійшла до того, що проворні сини Лойоли заснували на днях в Чернівцях товариство робітників без взгляду на віроісповідане.“ Так пише „Православна Буковина“ ч. 4.

Одже езуїти роблять пропаганду тому, що „Буковина“ поміщає статі з уніятско-латинізаційними тенденціями. Аналогічно можна би сказати, що православно-русифікаційні статі „Пр. Буковини“ викликають таку-ж пропаганду православної ерархії в користь прав. церкви, а того ми не бачимо і самі капани в тім же чисті докоряють прав. ерархії, що задля політики замкнула приступ Русинам виключно волосским богослуженем навіть в катедрі і цілковитим залишенням проповідування, коли езуїти на всіх язиках щодня проповідують а селянин руский оминає неприступні православні церкви і йде до уніятскої за інстинктом, бо чує тут руске слово. То-ж ясно, що пропаганда езуїтська походить не від статей „Буковини“ а від поведєня прав. ерархії. Се й „Прав. Буковина“ добре розуміє, але не має чим тровити на Русинів, отже видумує всякі небиліці. Ob der Nil überschwemmt, oder die Tiber auschwilt, immer heisst es: werfet die Christen den Löwen vor.

А ті мнми статі з уніятськими тенденціями, поміщені „Буковиною“, то „Сестра Юлія“ Стожівни, оповідане навчаюче любови ближнього і добротинности задля Ісуса Христа, написане так, що може бути окрасою кожної літератури. Тут пропаганда за гуманністю і лиш півголовок капан може з чистої задрости закидувати латинізаційні тенденції. В нашій газеті пишуть і православні люди з Буковини і України і Уніяти з Венгрії і з Галичини, виводячи свої домашні обставини і кождому Русини Кристинопіль і Самодуски неменьше милі, як Мамаївці або Вижиця бо то рускі околиці.

І по такій баламутній повисній премісеї звертає ся „Прав. Буковина“ до прав. сьвященників, кажучи: „Відкликуєм ся до тих веч. отців духовних, котрі дотепер ще не пізнали єя на фарбованих українсько-новоєрских лісах, если їм прав. віра на серци, нехай обдумают совієсно латинізаційну-уніятську діяльність бук. новояеристів і їх орґану „Буковини“, і тогді певне увидять, що правда за нами.“

Ся сітка зловить воробців а не руске прав. духовенство, що знає куди стежка в горох, знає, що Козаркевич гадає, а що пише, знає як пропаганді запобігти, але его о то ніхто не питає ся.

З сего лабіринту капанскої лютіки перейдім на инший темат, на „путь погибели“, яку заповідає собі „Селянин“ в ч. 11 і 12 з 1896 р., виїшовшим саме в марті 1897 р. „Дітьєлами і приятєлами нашого Селянина є колька десяти отців духовних, колька дяків, колька руских мужиків і колька инших; з тою надією ми обовязались, що і дальше они будуть підпирати і не оставлять нас на пути погибели.“ „Селянин“ одже при надії, яку піддержує колька людей; він обовязав ся з тими кольками пійти на путь погибели, куда провадять его приятелі і дорадники, не оставляючи але підпирючи его. Щаслива дорога!

Між тим попри солодке є і терпке. Так і з „Селянином“. Найшла ся колька „скупарей-сьвященников“, колька „надучителей народних“ і колька мужиків і та вколола Грицька Савчука до живого, бо ся тройца не дала зиску і на один „гилерь“. „Селянин“ вертав зі всіх сторін обмараний як „изъ свинского берлягу“ retour а в однім вишадку вернув патріот, вимальований „Селянином“, до редакції без очей і ух. За се заповідає газета, що помістить портрет і житєпись того різбаря в найблизшим номері, що появиться ся найпізнійше в листопаді 1898 року, а відтак по черзі всіх скупарів, сьвященників, надучителів і мужиків. Я дуже цікавий на сю гале-

рию образів і зараз відсилаю передплату на нову серию „Селянина.“

Великої слави досьпівав ся сладкопівєць Димитрій Якубович і затемнив понизшими кучерявими рядками свій первозір — Димитрія Третьяка.

Ось що засьпівав: („Селянин“ ст. 63).

Народ русекый буковинский
Дуже позно-сь взяв
До роботи, до науки;
Сам себе познал. (!)

Та все такой не есть позно
Для себе (?) ділати,
Только треба всім нам бодро
Наперед ступати.

Давно мрака пробувала
В буковинском краю
А тепер яснієт всюда (?)
Як у Божом раю.

Всюда сьвітло ясно сьвітит
Просвіщенні (!) лучи, (!)
В нас сіяють та віщують
Красні дни будучі.

Разом братя поступаймо
Буковинські люде,
Сьвітло узрим, а тогда в нас,
Доля лучша буде.

Красна весна наступила
В нашой Буковині
Та у лісах у дуброві
В горах і долині.

В нас у літї соловейко
Щоденно сьліває
Та от ранку аж до ранку (?)
Нас сьнівом витає.

А в осени з деревини
Листочки спадають,
Щебетушки ластівочки
От нас отлітають.

В лютой зимі сніг літає
Горами лісами
З біло берез лиш скрип чути,
А звір вет ярами.

А я родним русеким словом
З Львова вас витаю
І щоденно у молитвах
В Бога се благаю:

Щоб ізволил (?) православним
За всегда і нині, (?)
Процьвітайте мої братя
Русекі в Буковині.

Нема нічо сумнійшого, як селянин, що не дозрів ні до редакції газети, ні до поезії...

Православний.

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 11-ю марта 1897.

Послами до ради державної вибрані. на Буковині вибрані вчера Лупул, Волян і Гормузакі, ті самі, що доси були. Такий вибір не зробив на Буковині жадного вражїня, бо всі вже давно знали, що так буде. Воляна вибрали Волохи, аби мали комедиянта в соїмі. Та вже, здає ся, на другий раз буковинське правительство таких спокійних виборів не буде мати. Минуть ся часи хрунів, яких у нас тепер повно у всіх верствах.

Новий медаль буде оснований на порученє цїсаря за заслуги на поли добродїйности і людяности. Сей медаль будуть могли діставати і поодинокі люди і товариства, що розвивають успішну діяльність в згаданім напрямі. Дотичне власноручне письмо цїсаря появиться ся в найблизшим часі.

Обманство при мїліоновій спадщині відкрило ся тими днями у Відні. Варвара Гекль,

розведена жінка урядника північної залїзничї, мала ще 1872 р. зносини з сином мїліонового фабриканта Францом Вальхнером. Муж довідав ся про те доперва в р. 1888 і розвів ся з жінкою, а она перейшла до Вальхнера жити з ним на віру. В лютім 1896 помер Вальхнер і залишав свій цїлий маєток синові з того дикого подружя, Генрикови. Однак тепер вийшло на яву, що сей хлопець не є зовсім сином Вальхнера ані навіть Гекльової, лише дитиною робітничї Йосифи Скленар. Гекльова купила маленьку дитину, і вмовила відтак у Вальхнера, що се его дитина. Тепер Гекльова боронить ся, що Генрика приняла она за згодою Вальхнера, котрий по стратї їх власного сина бажав мати якусь дитину при собі. Але мабуть викаже слідство, що і тамтої „їх власний“ син був також підкинений, а з тим і перейде мїліонова спадщина в руки родини помершого.

Страшна пригода. З Перемишля пишуть: Поспїшним поїздом, що виходить зі Львова о 11½ годині їхали супруги, котрі мали імовірно висїсти в Мостисках. Однак заспали і аж коли поїзд рушив зі стації в Мостисках побудили ся. Жінка вискочила перша через спущене вікно вагону і їй нічого не стало ся, а за нею вискочив муж. Его скок був дуже нещасливий; він упав і дістав ся під колеса поїзду, котрі відорвали ему обі ноги. Погиб на місци. Служба при поїзді дізнала ся о тім аж в Перемишлях.

Дрібні вісти. Селяни одної місцевости під Дорпатом в Росії оснували між собою стоваришенє циклієтів, котрого статут власти вже затвердили. Є се перший примір такого стоваришеня між селянами. — З Гамбурґа прийшла вість, що коло Неванай затопив ся корабель „Сиракуза“, при чім втопило ся 30 осіб. — Рух поїздів на шляху Іцкани-Сучава здержано від дня 5-го с. м. з причини ушкодження залїзничого насипу. — З причини ушкодження залїзничого насипу здержано з днем 7-го с. м. на необмежений час рух всіх поїздів на шляху Підвисоке-Криве. — Майор-авдітор Жигмонт Гикайло з Львова приїхав до Чернівців в службових справах!

Телеграми „Буковини“.

З дня 11-ю марта 1897 року.

Ментона. Цїсар приймає архикнязя Валес. Величества проходжували ся по полудни.

Канеа. Увільненє обяжєних в Кандано довершенє щасливо відділом війск держав. Коло 2000 Турків і 400 жовнірів прибуло до Канеї.

Відень. Вибори до ради державної в Істриї випали на користь Італїянців: вибраний Бартолї, в Герцу Грегорїч (словенський радикал) в Країні Крек (христїянський соціял) в Корнайбурґ Маєр (христїянський соціял).

Царгород. Грецька флота заступила дорогу турецьким кораблям при заливї Арти. Турецькі війська мають приказ держатись дефєнзивно, але не допустити, щоби Греки переступили границю держави.

Канеа. В околиці Гераклеону ведуть дальші борби. Місту грозить підпаленє. Про різню Турків в Ситї надходять певні вісти. 400 осіб, між ними жінки і діти з різних місцевостей убили повстанці. Васос дістав приказ від свого правительства, щоби уникав стертя з війсками держав і стягнув свої сили в глубину острова.

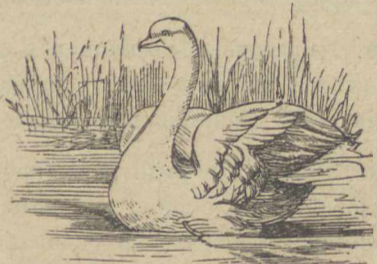
ГРІХ і ГРІШ.

(Добра батькова рада).

Ти памятай, мій добрий сину,
Платити все за „Буковину“.
Безгрішна руска та душа,
Що на се не жалує гроша;
Але безгрішні адміністрації
На сьвітї не мають рації.

Ой скричали нинї гуси:
Волян є заступник Руси!
Ой якже нас він заступить?
Новий ордер собі купить.
Та якже нас оборонить?
Перед Волохом ся поклонить:
„Ой я люблю вас, Волохи,
А Русинів анї трохи!
Зробив же я перше нулю,
А ще зроблю тепер дулю!“
Поцілує та з поклоном:
„Зробіть мене ще бароном!“

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

має на складі отєї свої виданя:

„ЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодїжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за рочник, а веї 7 разом 6 зр.

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА“

сумна історія, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр

„Слова правди і науки“

з поезій Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток**для чемних діточок.“**

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Федьковича 10 кр.

На поштову пересилку треба додати по 5 кр.
за річник „Бібліотеки,“ а по 2 кр. за кож-
ду поодинокую книжочку.

Замовленя приймає й редакція „Буковини.“

Для панів учителїв!

INSPECTIONSBERICHT

є на складі в друкарні

„Рускої Ради.“

Просимо о замовленя.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-русского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в літографічнім закладі Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска ціна карти, накле-
еної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр.,
а для членів „Просьвіти“ і передплатників
„Зор“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пер-
есилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвіті“ у Льво-
ві, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте
чимскорше!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові в домі „Просьвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство
асекураційне, припоручене Всч. Ду-
ховеньству і всім вірним через
Впреосьв. Митр. і Преосьв. Еп.
Ординарияти всіх трех галицких
Епархій, обезпечає будинки, скот, госпо-
дарекі знаряди, збіже в зерні і соломі, сіно
в стогах і будинках против шкід огне-
вих за можливо найнижшою оплатою.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по
пожарі, а договори заключені з першими Товари-
ствами контрасекураційними подають „Дністрови“
можність обезпечувати і виплачувати і найвишї суми.

Полїси „Дністра“ приймає банк краєвий у Львові
при позичках іпотечних.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“
після всіх можливих комбінацій в товаристві вза-
їмних обезпечень в Кракові, котре дає як найко-
ристнійшї услівя і видає полїси і квїти в рускім
язиці.

Товариство взаїмного кредиту „Дністер“, стова-
ришене зареєстроване з обмеженою порукою, при-
ймає від своїх членів і третих лиць вкладки до
опроцентованя по 5 процент. Гваранция цілковита.
Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тільки
власителям реальностей, вільних від тягарів, за по-
рукою двох членів. З позичок відтягає ся десята
часть на удїл.

Зголошеня о удїлене агенції в місцевостях, де
„Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

?

Рух поїздів залізничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	П о ї з д и			Відходять	П о ї з д и		
	поспїшні	особові	мішані		поспїшні	особові	мішані
до Чернівцїв				з Чернівцїв			
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	1128	657	1028 550	До Снятина, Коломиї, Ста- нїславова, Львова, Кра- кова і Відня	347	941	1029 538
З Букарешту, Яє, Сучави, Глибоки	329	912	1000 523	До Глибоки, Сучави, Яє, Букарешту	1203	717	1048 616
З Новоселиць, Садагури			1113 950	До Садагури, Новоселиць			430 612

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівського о 36 мінут, а від черновецького о 44 мінут; коли на залїзниці є 12 год., то на львівськїм годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецькїм 12 год. 44 мінут.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

За редакцію відповїдає Осип Маковей.

